

Utbildningsdepartementet
Forskningspolitiska enheten
103 33 Stockholm

Betänkandet Rätt att forska – Långsiktig reglering av forskningsdatabaser (SOU 2018:36)

(Ert dnr U2018/02557/F)

Mittuniversitetet har anmodats att yttra sig över rubricerad utredning och avger följande yttrande. Universitetet avstår från att kommentera de särskilda uppdragen i utredningen, förutom det remissyttrande som redan inlämnats avseende regleringen av forskningsbibliotekens personuppgiftsbehandling.

Förslag till lag om forskningsdatabaser

Mittuniversitetet ser mycket positivt på att lagreglera denna fråga för att trygga tillgången till intressanta forskningsdata över tid. Däremot bör innehållet i lagen begränsa sig till det som behöver kompletteras jämfört med vad som redan gäller. Några av paragraferna i förslaget, ex. 1:7, 4:1-2 och 6:1 upplevs helt eller delvis innebära en dubbelreglering mot vad som redan är reglerat antingen direkt i dataskyddsförordningen eller via dataskyddslagen och övrig befintlig nationell rätt. Att ha i princip samma lagreglering på flera olika ställen orsakar merarbete för den som försöker sätta sig in i vad som gäller och risk för oklarheter. Det är bättre att direkt i lagförslaget hänvisa till relevanta artiklar i dataskyddsförordningen eller paragrafer i andra lagstiftningar. Andra delar upplevs onödiga att detaljreglera i lag utan bör överlämnas till t.ex. tillsynsmyndigheterna, ex. 4:3 och 4:4 och resonemanget som förs kring gallringstider för olika allmänna handlingar.

Mittuniversitetet vill särskilt uppmärksamma förslagets 4:1 då att personuppgifter inte får förvaras i en form som möjliggör identifiering längre än nödvändigt framgår direkt av art 5 e i dataskyddsförordningen. I resonemanget kring förslaget i 8.9.3 anges också att "För att kunna tillföra, rätta och radera uppgifter bedömer vi att det i normalfallet torde vara nödvändigt att forskningsdatabasen innehåller direkt identifierbara personuppgifter". Här måste poängteras att rätten till rättelse och radering aldrig i sig kan motivera att personuppgifter behålls identifierbara om detta inte behövs för det ursprungliga syftet med behandlingen.

I den föreslagna paragrafen 5:5 anges att forskningspersonen ges en möjlighet att, efter sekretessprövning, kunna få direkttillgång till sina personuppgifter. I motiveringen till förslaget saknar Mittuniversitetet ett resonemang kring hur detta

ställer sig mot rätten till dataportabilitet i art 20 i dataskyddsförordningen, framförallt avseende forskningshuvudmannens prövning.

I kap 7 och 8 görs en beskrivning av forskningsdatabasernas "livscykel" vilket är tänkt att utgöra en grund för förståelsen av utredningens förslag. Den livscykel som beskrivs är problematisk då det känns som att utredningen likställer forskningsdatabaser med samlingar av icke levande information. I sådana fall blir hanteringen snarast att likna ett enskilt arkiv hos en arkivinstitution. Arkiv enligt arkivlagen är dock synnerligen operativt då man kan anta att data från forskningsdatabaser är handlingar som också genererar nya handlingar, dvs. forskningsresultat. Denna process sker i ett sammanhang och inte i en mer klassisk livscykelhantering. Det helhetsperspektiv som detta innebär kräver att gallringsbeslut ska fattas proaktivt; i skapandestunden av en handling måste man också säkerställas att handlingen har allt nödvändig metadata och annat som är relevant för informationshanteringsprocessen. Det är viktigt att de forskningsdatabaser som beskrivs i utredningen utgår från en sammanhängande helhet, där handlingar alltid är på väg att bli till.

Förslag till ändring i offentlighets- och sekretesslagen

Mittuniversitetet ställer sig positiva till en utredning angående behov och, framförallt, utformningen av en generell paragraf om forskningssekretess i offentlighets- och sekretesslagen. Den reglering som föreslås i utredningen är dock tämligen extrem genom sitt omvända skaderekvisit. De fördelar för forskningen som detta antas medföra måste nog vägas gentemot den inskränkning den innebär för den grundlagsskyddade offentligheten för allmänna handlingar. En stor del av högskolornas och universitetens forskningsmedel kommer från offentliga källor. En utgångspunkt måste vara att offentligt finansierad forskning ska vara öppen, transparant och på olika sätt möjlig att granska. Det bör därför övervägas om inte ett rakt skaderekvisit är tillräckligt för att uppnå de önskade effekterna med den tänkta lagregleringen.

Föredragande och beslut

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Anders Fällström efter föredragning av universitetsjurist Erika Tegström. Närvarande vid den slutliga behandlingen av ärendet har prorektor Håkan Wiklund, verksamhetscontroller Mona Vesslegård och studentrepresentanter Linus Theorell och Tobias Schelin varit.

Anders Fällström
Rektor